

JAHON ADABIYOTSHUNOSLIGIDA REALIZM ADABIY OQIM, YO'NALISH, USLUB, JANR VA BADIY TUR SIFATIDA

*Xodjayeva Shoira Bekbergenovna, Urganch innovatsion university
o'qituvchisi*

REALISM IN WORLD LITERATURE AS A LITERARY FLOW, DIRECTION, STYLE, GENRE AND ARTISTIC TYPE

*Khodjayeva Shoira Bekbergenovna, Teacher of Urganch
Innovation University*

РЕАЛИЗМ В МИРОВОЙ ЛИТЕРАТУРЕ КАК ЛИТЕРАТУРНОЕ ТЕЧЕНИЕ, НАПРАВЛЕНИЕ, СТИЛЬ, ЖАНР И ХУДОЖЕСТВЕННЫЙ ВИД

*Ходжаева Шоира Бекбергеновна, преподаватель Ургенчского
инновационного университета*

[https://orcid.org/
0009-0002-9128-1583](https://orcid.org/0009-0002-9128-1583)

e-mail:
xodjayeva90@list.ru

Annotatsiya: Ushbu maqolada adabiyotda realizm tushunchasi avvalo **adabiy yo'nalish, adabiyot turi, metod, janr, uslub va oqimga** nisbatan qo'llanilishi va uning mohiyatan boy tushuncha ekanligi haqida so'z boradi. Adabiyotda "realizm" termini turli xalq adabiyotshunosligida bu davr tub burilishlar davri sifatida e'tirof etilgan. Ushbu davrning o'ziga xosligini belgilovchi xususiyatlar borasida fikr yuritilgan.

Kalit so'zlar: adabiy yo'nalish, adabiyot turi, metod, janr, uslub va oqim.

Annotation: In this article, the concept of realism in literature is primarily used in relation to the literary direction, type of literature, method, genre, style and flow, and it is said that it is a rich concept in essence. The term "realism" in literature is recognized as a period of fundamental changes in various folk literary studies. The features defining the uniqueness of this period are considered.

Keywords: literary direction, type of literature, method, genre, style and flow.

Аннотация: В данной статье понятие реализм в литературе используется преимущественно применительно к литературному направлению, роду литературы, методу, жанру, стилю и течению и говорится, что это богатое по своей сути понятие. Понятие «реализм» в литературе признается периодом коренных изменений в различных народных литературоведениях. Рассмотрены особенности, определяющие уникальность этого периода.

Ключевые слова: литературное направление, род литературы, метод, жанр, стиль и течение.

KIRISH. Adabiyot va adabiyotshunoslik, adabiy janr va turlar, adabiy oqimlar faoliyati tadqiqi muayyan davr misolida amalga oshirilganda o'sha davrdagi jamiyatning orzu-istaklari va armonlarini o'zida aks ettirganligini ko'rish mumkin. Garchi, bir turdagi adabiy jarayon turli xalqlar adabiyotida mavjud bo'lsa ham, uning tub sabablari, mazmun-

mohiyati, tendensiyasi va yozuvchilik an'analari bir-biridan farq qiladi. Adabiyotda realizm tushunchasi avvalo **adabiy yo'nalish, adabiyot turi, metod, janr, uslub va oqimga** nisbatan qo'llanilishi uning mohiyatan boy tushuncha ekanligini anglatadi. Fransua Shamflyori va Edmond Dyuranti boshchiligidagi bir guruh fransuz yozuvchilari

“realizm” terminining adabiyot olamida paydo bo‘lishining sababchisi bo‘ldilar. Ular XIX asrning ikkinchi yarmida ushbu termin orqali haqqoniy, muallif munosabatisiz, borliqni aks ettirilishini nazarda tutgan.

Adabiyotlar tahlili va metodologiyasi.

Ma’lumki, “realizm” (lot. realis – mavjud, haqiqiy) – adabiyotshunoslikda realizm termini ikki xil ma’nodalarda qo‘llaniladi: tor va keng ma’no. Keng ma’noda realizm terminining ma’nosi badiiy asar bilan real voqelik munosabatidan kelib chiqadi, ya’ni bunda realizm umumestetik tushuncha bo‘lib, hayotni reallikka muvofiq tasvirlashni, hayot haqiqatini bildiradi. Biron tilda yaratilgan badiiy asarda voqelikning hayotiy tarzda aks ettirish qadimdan mavjudligiga ahamiyat berilsa, bu ma’nodagi realizmning ildizlari juda qadim zamonlarga xosligi tabiiydir [1].

Tor ma’noda realizm hayotni haqiqatda mavjud narsa-hodisalar mohiyatiga muvofiq tarzda, voqelikda mavjud faktlarini tipiklashtirish asosida yaratilgan badiiy obrazlar orqali aks ettirishga asoslanuvchi ijodiy metod va ongli ravishda shu metodga tayangan **adabiy yo‘nalishni** bildiradi [2]. Ushbu metod (yo‘nalish)ning maydonga chiqishi XIX asrning o‘rtalariga to‘g‘ri keladi. Realizm metodida adabiyotning bilish funksiyasi ustuvor ahamiyat kasb etadi, realist ijodkorlar adabiyotni olam va odamni (jumladan, o‘zini) idrok etishning muhim va samarali vositasi deb biladilar. Shunday ekan, realizm hayotni butun murakkabligi bilan keng ko‘lamda aks ettirishga intiladi.

XIX asrning o‘rtalarida adabiy maydonga chiqqan **realizm metodi** sho‘ro adabiyotshunosligida tanqidiy realizm deb, sho‘ro adabiyotining metodi esa, sotsialistik realizm deb yuritilgan. Har ikki terminning ilmiy muomalaga kirishi ham M.Gorkiy nomi bilan bog‘liqdir. Bulardan birinchisini tanqidiy deb atarkan, M.Gorkiy bu davr realistik adabiyoti namunalari aksariyati mavjud burjua tuzumdagi ijtimoiy munosabatlarni teran tahlil etishi va uning insoniylikka zid mohiyatini ochib berishi hamda g‘oyaviy badiiy inkor qilishidan kelib chiqadi.

XIX asr realizmini uning tahlil (tadqiqot)ga moyilligini (analitizm) hisobga olib “tanqidiy” yoki “klassik” deb ataydilar. Realizm shaxs va jamiyatni doimiy harakatda, dinamik aloqalarda aks ettiradi. Buning uchun badiiy

tasvirning turli shakllaridan foydalaniladi. **Realizm adabiyot turi** sifatida faqat o‘ziga xos bo‘lgan xususiyatlarga ega bo‘lgan holda, boshqa adabiy sistemalar “kashfiyotlaridan” ham unumli foydalanadi, ularni to‘ldiradi. Masalan, XIX asr boshlarida romantizmga xos bo‘lgan tipiklashtirishning bir qancha xususiyatlarini qabul qilsa, asr oxirida naturalizm va simvolizm yutuqlaridan foydalanadi.

Xususan, XIX asrning ikkinchi yarmida o‘zbek adabiyotida realizm o‘ziga xos tusda namoyon bo‘ldi. Bunda hajviy yo‘nalishning katta mavqe kasb etishi bilan o‘zbek adabiyotida ham tanqidiy realizmga xos belgilar yetakchilik qila boshladi. Ammo bu davr va ayniqsa, jadidchilik davri adabiyotida xalqni ma’rifatga chaqirish g‘oyalari ustuvor ahamiyatga ega bo‘lgani uchun adabiyotshunoslar bu davr adabiyotining badiiy metodini ma’rifatparvarlik realizmi deb baholaganlar. Ma’rifatparvarlik g‘oyasi esa, shu davrda jaholatga, diniy bid’at va xurofotga qarshi qaratilganligi sababli jaholat tanqidi M.Behbudiy, Fitrat, Cho‘lpon, Abdulla Qodiriy, Hamza, Tavallo kabi jadid yozuvchilarining asarlarida fosh etuvchi pafos darajasiga ko‘tarildi. 20-yillarda sobiq sovet tuzumi tufayli O‘zbekistonda sodir bo‘lgan real hayotiy voqealarni tasvir etishda Abdulla Qodiriy (“O‘tkan kunlar”), Fitrat (“Mirrix yulduziga”, hikoyalar) va Cho‘lpon (“Buzilgan o‘lkaga”, “Vayronalar orasidan”, “Kecha va Kunduz”, “Novvoy qiz”, “Oydin kechalar”) kabi yozuvchilar tanqidiy realizm metodidan mahorat bilan foydalandilar [3].

XX asrning 70-yillariga kelib sotsialistik realizmning “ochiq metod” deb e’lon qilinishi o‘zbek adabiyotida tanqidiy realizmga xos pafosning jonlanishiga sababchi bo‘ldi. O‘sha davrda xalq orasida poraxo‘rlik avj ola boshladi va shu poraxo‘rlikni keskin fosh qilgan holda Abdulla Qahhor tomonidan “Tobutdan tovush” satirik komediyasi yaratildi. Ichkilikbozlik, ko‘zbo‘yamachilik, laganbardorlik, muttahamlik kabi ijtimoiy illatlarni fosh etuvchi asarlar yaratila boshlandi (I.Sultonovning “Imon” pyesasi, S.Zunnunovning “Yangi direktor” qissasi, “Tashnalik” hikoyasi va boshqalar). Ammo, mavjud ijtimoiy tuzum, hukmron mafkura o‘zbek adabiyoti va san’atidagi jamiyatni tozalash va davolashga

qaratilgan bunday tamoyilning kuchayishiga yo‘l qo‘ymadi.

XIX asrning 20–30-yillarida J.Bayron va B.Shelli va V.Skottlar olamdan o‘tdilar. Romantizm bor imkoniyatlarini sarf qilib bo‘lib, yangi nomlar paydo bo‘lmadi. Ingliz adabiyoti rivojlanishida roman janri strukturasi yangi xususiyatlar bilan boyishi, ingliz tanqidiy realizmining gullab-yashnagan davri XIX asr 30–40-yillariga to‘g‘ri keladi. Bu davrda zabardast realist yozuvchilar (Ch.Dikkins, U.Tekkerey, opa-singil A.Bronte, E.Bronte va Sh.Brontelar, E.Gaskell va chartist shoirlari B.Jons va U.Lintonlar) ijod qiladi. Ch.Dikkinsning “Dombi va o‘g‘li”, U.Tekkereyning “Shuhratparastlik bozori”, Sh.Brontening “Jeyn Eyr”, E.Gaskellning “Meri Barton” kabi romanlari ana shu davr adabiyotining eng sara asarlaridan hisoblanadi.

XIX asr ingliz realizm adabiyotini uch davrga ajratish mumkin:

Birinchi davr – 30-yillarda ingliz adabiyotiga yosh Ch.Dikkins va U.Tekkereylar kirib keldilar. “Oliver Tvist” va “Ketrin” romanlari bu yozuvchilarning nyugeyt romanlariga o‘ziga xos javoblari edi.

Ikkinchi davr 40-yillar ingliz adabiyoti rivojlanishida yangi, ikkinchi davrni boshlab berdi. Bu yillarda chartistlar harakati keng quloq yozdi, ular ishchilar hayotining, ayol mehnatkashlarning ayanchli ahvolini ko‘rsatdilar, xalqning muhtojligini, mamlakatda islohotlar o‘tkazishni talab qildilar. Bunga misol sifatida B.Dizraeli, E.Bulver-Litton, Ch.Dikkins va U.Tekkerey, opa-singil E.Bronte, E.Bronte va Sh.Brontelarning ijtimoiy romanlarida asrning g‘oyalari ham, ijtimoiy harakatning ahvoli ham, davrning ma‘naviy tamoyillari ham o‘z ifodasini topdi. Ingliz romanchilarining bu ajoyib pleyadasi o‘z asarlarida nafaqat real holatni, balki jamiyatdagi qarama-qarshiliklarni ham ko‘rsatib berdilar va uning kamchiliklarini (snobizm, ortiqcha xudbinlik, shuhratparastlik) ochib tashladilar, shu bilan bir qatorda olijanob gumanistik ideallarni ham ilgari surdilar. Ular o‘z ijodlari bilan ifoda vositalari majmuini, hikoya qilishning realistik tizimini ramziylik va metafora, teatr elementlari, parodiyalar, satira, pantomimalar bilan boyitdilar [4].

Uchinchi, 1850—1860-yillarda Antoni Trollop (1815-1882) ijodi Angliya realistik

adabiyotining ko‘zga ko‘ringan hodisasiga aylandi. Uning keng adabiy merosida “Barsetshir yilnomasi” (1855-1867) romanlari turkumiga kiruvchi “Qo‘riqchi” (1855), “Barchester minoralari” (1857), “Doktor Torn” (1858), “Fremli ruhoniy uyi” (1861), “Allingtondagi kichik uy” (1864) va “Barsetning oxirgi yilnomasi” (1867) romanlari muhim o‘rinni egallaydi. A.Trollop ingliz xalqining ayanchli hayotiga, Angliya aholisining turli ijtimoiy qatlamining keng tasvirli qiyofasiga, ingliz jamiyatining ruhoniy va zodagonlari kabi qatlamlarining ijtimoiy xususiyatlariga alohida e‘tibor qaratgan. Yozuvchi U.Tekkerey an‘analarini davom ettirgan, lekin uning ijodida satirik elementlar unchalik ko‘zga tashlanmaydi. A.Trollopning mufassal tahlil qilingan, sokin hikoyalari Ch.Dikkins an‘analariga amal qilib, murakkab syujetga qiziqish uyg‘otgan va o‘tkir dramatik vaziyatlarga murojaat qilgan. Uning realistik uslubi Uilki Kollinz va Charlz Rid kabi romanchilarning hikoya uslubidan keskin farq qilgan.

XIX asrning ikkinchi yarmidagi ingliz romani yangi fazilat va o‘ziga xos xususiyatlarga ega bo‘ldi. Bu dramatik va lirik tamoyillarning sezilarli kuchayishida, qahramonlarning intellektual va ma‘naviy hayotiga, psixologiyasiga jiddiy e‘tibor qaratishda namoyon bo‘ldi. Bu davr romanchilari ijtimoiy masalalarning axloqiy jihatini rivojlantirishga ayniqsa qiziqdilar. Bu Jorj Eliot ijodida, keyinroq Jorj Meredit va Samuel Batler romanlarida o‘z aksini topgan.

Realizm adabiy janr sifatida moddiy, haqiqiy borliqni aks ettiruvchi badiiy usul bo‘lib, uning ijodiy tamoyili hayotning mohiyatiga mos keladigan tasvirlarni yozish va yaratish orqali uni tasvirlashdan iborat. Realizm keng ma‘noda Gomer va Dante, U.Shekspir va Rasin, Firdavsiy va Navoiy ijodiga ham xos xususiyat, zero, hayotiylik va samimiylik bu mumtoz ijodkorlarning asarlarida katta mahorat bilan ifoda etilgan [5].

Realizm adabiy uslub sifatida voqeiy narsalar boricha aks ettiruvchi san‘at va adabiyotdagi asosiy ijodiy uslublardan biri. San‘at va adabiyotning ikki asosiy ijodiy uslubi bor: realizm va romantizm. V.G.Belinskiy “Rus povestlari va Gogol povestlari haqida” maqolasida romantizm va realizm ijodiy uslublarini ko‘zda tutib, poeziyani “ideal va realistik poeziya”ga ajratgan edi. Realizmning bosh prinsipi turmushni rostgo‘ylik bilan tasvirlash, hayot

haqiqatini to'g'ri yoritishdir. Tipiklik realistik san'at va adabiyotning negizidir. Tipik xarakterlarni tipik sharoitda tasvirlash hayot haqiqati va uning qonuniyatini to'laroq hamda yorqinroq yoritishga, mujassamlashtirishga xizmat qiladi. Obrazlar tipiklashtirilmasa, mukammal realistik asar darajasiga ko'tarila olmaydi. Realist san'atkor hayotning eng muhim va xarakterli voqeahodisalarini tasvir obyektini qilib oladi, hayot voqeliklarini saralab to'playdi, ularni badiiy umumlashtiradi va individuallashtirilgan tipik obrazlarda mujassamlashtiradi. Realizm elementlari, voqelikni realistik tasvirlash tendensiyalari, ko'pincha, romantizm bilan yonma-yon yoki aralash holda namoyon bo'ladi. Shart-sharoit, mavzu va yozuvchi ko'zlagan ijtimoiy-estetik maqsadning mohiyatiga qarab, alohida olingan badiiy asarlarda romantika yoki romantik tamoyillar yetakchi bo'ladi. Shu bilan birga, ta'kidlash lozimki, realistik asarda romantizm elementlarining, romantik asarda realizm elementlarining bo'lishi ham tabiiy holdir. Realizm ijodiy uslubi konkret, tarixiydir. U bir nuqtada turib qolmadi, uning mohiyati va ijtimoiy-estetik vazifasi o'sib, o'zgarib bordi. Binobarin, adabiyotshunoslikda ba'zan realizmni tasnif etib, "antik realizm", "ilk realizm" kabi iboralar ham qo'llaniladi. O'zbek mumtoz adabiyotidagi realizm tendensiyalarining rivojlanishida mumtoz yo'nalish (ayniqsa, Navoiy ijodi), demokratik tendensiyadagi adabiyot (Turdi, Maxmur, Gulxaniy va boshqalar ijodi) muhim rol o'ynaydi. Muqimiy, Furqat, Zavqiy va Avaz O'tar kabi demokrat, ma'rifatparvar shoirlar ijodi bilan o'zbek adabiyotidagi realizm o'z taraqqiyotining yangi bosqichiga ko'tarildi [6].

Realistik oqim Fransiyada 1840-yillarda, (ya'ni 1848-yilgi [Fransiya inqilobi](#) davrida) paydo bo'lgan badiiy oqim edi. Realistlar 19-asr boshidan fransuz adabiyoti va san'atida hukmronlik qilgan [romantizmni](#) rad etishdi. Realizm ekzotik mavzuga va romantik harakatning haddan tashqari emotsionalizmiga va dramatisiga qarshi isyon ko'tardi. Aksincha, u haqiqiy va tipik zamonaviy odamlar va vaziyatlarni haqiqat va aniqlik bilan tasvirlashga, hayotning muammoli yoki jirkanch tomonlarini chetlab o'tmaslikka harakat qilgan. Harakat badiiy asarda ilgari rad etilgan, tushunarsiz mavzular va voqealarga e'tibor qaratishni maqsad qilgan. Realistik asarlar oddiy hayotda yuzaga keladigan vaziyatlarda barcha toifadagi odamlarni

tasvirlab bergan va ko'pincha [sanoat](#) va tijorat inqiloblari olib kelgan o'zgarishlarni aks ettirgan [7].

Adabiyotdagi realistik tendensiyalar haqida fikr bildirilganda romantizm oqimi haqida ma'lumot berish o'rinli. Xususan, romantizm (frans. romantisme) — XVIII asrning birinchi yarmi — XIX asr boshida Yevropa, shuningdek, Amerika adabiyoti va san'atida paydo bo'lgan hamda jahon bo'ylab keng tarqalgan oqim. Romantizm – ispancha "romans" so'zidan olingan bo'lib, bu so'z dastlab lirik va qahramonlik mazmunidagi qo'shiqni, keyinchalik esa, ritsarlar haqidagi katta epik asarlarni anglatgan [8]. "Romantik" sifatidosh XVIII asrda roman tillarida yozilgan avantyura va qahramonlik ruhi bilan sug'orilgan asarlarga nisbatan qo'llana boshlangan. Ingliz yozuvchilari va adabiyotshunoslari XVIII asrda o'rta asrlar va uyg'onish davrlari adabiyoti haqida bahs borganda shu so'zdan foydalanganlar. Angliyaga romantizmning kirib kelishi arafasida (XVIII asrning ikkinchi yarmi) she'riyatning muhim unsuri hisoblangan barcha g'ayrioddiy, sirli, g'aroyib va fantastik narsalar (tuyg'ular, holatlar, sarguzashtlar) "romantic" so'zi orqali ifodalana boshlagan. XVIII asr oxirida Germaniyada, XIX asr boshlarida esa Fransiyada, shuningdek, Italiya, Polsha, Rossiya kabi mamlakatlarda romantizm klassitsizmdan farqlanuvchi adabiy oqimning nomi sifatida iste'molga kirgan. Realistik adabiyotning yana bir belgisi bu sentimentalizmdir.

Tanqidiy realizm — XIX asrning 20-30-yillarida jahon adabiyoti va san'atida shakllangan **badiiy metod**, realizmning bir ko'rinishi [9]. Klassitsizm adabiyoti vakillarining o'z davrini o'tagan va eskirgan tasvir usullariga qarshi, o'tgan asrlardagi ilg'or adabiyotlarning eng yaxshi an'alarini davom ettirish va yangilash maqsadida maydonga kelgan. Hayot hodisalarini badiiy mujassamlashtirishda bu hodisalarining ijtimoiy-tarixiy ildizlarini ochish tanqidiy realizmning asosiy maqsadidir. Tanqidiy realizm yozuvchidan insonni har tomondan cheklovchi, ezuvchi, buzuvchi va ma'naviy inqirozga olib keluvchi hayotning ijtimoiy asoslarini tanqidiy aks ettirishni talab etadi. Tanqidiy realizm adabiyoti va san'atida tarixiylik prinsipi hayotiy voqealar, kishilarning xarakterlari va ularni qurshagan sharoitning muayyan davr uchun muhim voqealar, xarakterlar va sharoitlar sifatida tasvir etilishida huzur beradi. Tanqidiy realizm asarlaridagi

personajlar “ortiqcha kishilar”, “otalar” va “bolalar” yoki yangilik va eskilik tarafdorlari bo‘ladimi — ular o‘z davrining mahsulidir. Ammo tarix harakati, ijtimoiy taraqqiyot jarayoni tanqidiy realizmning aksar asarlarida kishilar subyektiv faoliyatining natijasi sifatida talqin etiladi. Shuning uchun ham bu asarlarda faqat kishilarning ruhiy olami, ishonch va e‘tiqodi ulardagi ijobiy (ezgu) ibtidoning manbasi bo‘lib xizmat qiladi. Tanqidiy realizm insoniyatni baxtli va nurli hayotga olib boruvchi yo‘lni ko‘rsatmaydi, balki kishilarning shunday hayot sari intilishlarida ularga duch kelgan to‘siqlar, illatlar, sharoitni ko‘rsatadi. Shuning uchun ham badiiy tasvirning bu usuli tanqidiy realizm deb ataladi.

XULOSA. Umuman, realizm adabiyotning asosiy metodi sifatida jamiyat va kishilar hayotidagi uchrashi va jamiyatning rivojlanishiga to‘siq bo‘lishi mumkin bo‘lgan har qanday illatlarni tasvir etishni, binobarin, tanqidiy realizm metodiga xos unsurlarning ham bo‘lishini taqozo etadi.

Realizm o‘zbek va ingliz adabiyotiga jahonga mashhur durdona asarlarning yuzaga kelishiga, xalqning asl hayoti va kechinmalarini yuzaga olib chiqishga turtki bo‘lgan adabiy jarayon bo‘lib, u o‘ziga xos adabiy janr, metod, badiiy tasvir uslublaridan foydalanuvchilar oqimi va shu oqimning harakatini aks ettiruvchi yo‘nalish hosil qildi. Realizm o‘ziga xos tendensiya va tamoyillarga ega bo‘lgani uchun unda ham tanqidiy, ham

sentimental g‘oyalar yuzaga kelgan. Garchi o‘zbek va ingliz realizmning umumiy jihatlari ko‘p bo‘lsa-da, bu ikkala xalq yozuvchi va shoirlari ijodida o‘ziga xos qarashlar va munosabatlar mavjuddir. O‘zbek va ingliz realizmning qiyosiy tahlili ushbu uslubda yozilgan asarlarning tarjima masalalari turli yo‘nalishdagi muhokamalarga uchragan, natijada bunday asarlar takror tarjima qilinishiga sabab bo‘lgan. Bu o‘z navbatida o‘zbek va ingliz realistik adabiyotining asosiy belgilarini tadqiq qilish, realizmning ingliz va o‘zbek xalqiga xos umumiy tasvirini yaratishni taqozo qiladi. Bu tadqiqotchidan keng ma’noda ijtimoiy-tarixiy va lingvistik bilimlar va kognitiv mushohadani talab qiladi.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Д.Куронов, З.Мамажонов, М.Шералиева. Адабиётшунослик луғати. - Т.: «Академнашр», 2010.
2. https://uz.wikipedia.org/wiki/Tanqidiy_realizm
3. Ulug‘bek Hamdamov, Abdug‘opir Qosimov. “Jahon adaboyoti” o‘quv qo‘llanma. T.: -Barkamol fayz media, 2017.
4. <https://teletype.in/@yulduzcha1987/ZNqax1TqhlR>
5. <https://oyina.uz/uz/teahause/2224>
6. [https://uz.wikipedia.org/wiki/Realizm_\(Badiiy_harakat\)](https://uz.wikipedia.org/wiki/Realizm_(Badiiy_harakat))

